

LANDSKAPSSTYRELSENS FRAMSTÄLLNING
till Landstinget med förslag till

- 1) landskapslag angående ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner,
- 2) landskapslag angående ändring av 2 § landskapslagen om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel,
- 3) landskapslag angående ändring av 17 § landskapslagen om planering och landskapsstöd inom social- och hälsovården,
- 4) landskapslag om ändring av grundskollagen för landskapet Åland samt
- 5) landskapslag angående ändring av 52 § gymnasielagen för landskapet Åland.

Allmän motivering

Pensionsskyddet för landskapsanställda regleras i landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner (33/84). Genom lagen, som är en s.k. blankettlag, har riksförfattningarna om statens pensioner i huvudsak oförändrade bringats i kraft i landskapet.

Inom den privata sektorn har ett nytt system med flexibel pensionsålder införts. Avsikten med det nya systemet är att anpassa övergången från arbetslivet till pensioneringen utgående från arbetstagarnas personliga förutsättningar och behov. Arbetstagarna inom den privata sektorn har numera rätt till tre nya pensionsformer, sedan ingången av år 1986 till individuell förtidspension och förtida ålderspension och sedan ingången av år 1987 till deltidspension. Liknande pensionsreformer genomförs för närvarande även för anställda hos kommunerna och staten. De ändrade bestämmelserna träder i kraft den 1 juli 1989 (FFS 103-110/89).

Ändringar i lagen om statens pensioner (FFS 280/66) träder direkt med stöd av landskapslagens 1 § 2 mom. i kraft även i landskapet. Eftersom de nuvarande pensionsformerna uppräknas särskilt i landskapslagens 1 §, bör denna dock kompletteras. Motsvarande ändringar bör även göras i de lagar som gäller tjänstemän och arbetstagare vilka är berättigade till pension ur landskapets medel i tillämpliga delar enligt samma bestämmelser som personer anställda hos landskapet.

Individuell förtidspension beviljas anställd som fyllt 55 år om hans prestationsförmåga nedgått på grund av påfrestande arbete och åldrande. Det har i praktiken visat sig vara svårt att schablonmässigt bestämma vilka tjänster som är så påfrestande att en lägre pensionsålder är motiverad. Dels kan arbetsuppgifterna variera trots att två tjänster benämns på samma sätt och dels är åldrandet och hälsotillståndet individuella faktorer som varierar mellan olika anställda. Genom individuell förtidspension ges samtliga anställda, oavsett tjänstebenämning, möjlighet till förtidspension om deras arbetsförmåga är nedsatt. Om arbetsförmågan är nedsatt till följd av sjukdom skall, liksom tidigare, invalidpension beviljas. Till storleken motsvarar individuell förtidspension full invalidpension.

Förtida ålderspension ger de anställda möjlighet till valfri pensionering före uppnådd pensionsålder, varvid pensionen minskar i motsvarande mån. Förtida ålderspension är möjlig från och med 58 års ålder. En person som slutat sin pensionsgrundande anställning och för vilken pensionsåldern därför är 65 år, kan få förtidspension från och med 60 års ålder.

Deltidspension är avsedd att möjliggöra en successiv pensionering. En anställd som fyllt 58 år har möjlighet att övergå från heltidsarbete till deltidarbete, varvid deltidspensionen i viss mån ersätter inkomstminskningen. Deltidspensionens belopp utgör 50 procent av inkomstminskningen.

Systemet med flexibel pensionsålder innebär att den allmänna pensionsåldern blir 63 år för alla anställda. De anställda som före lagens ikraftträdande innehar en tjänst som berättigar till en särskild, lägre pensionsålder eller som inom 10 år från ikraftträdandet tillträder en sådan tjänst kan dock, om de så önskar, kvarstå i det gamla pensionssystemet om de inom 10 år från ikraftträdandet anmäler därom till landskapsstyrelsen.

Bestämmelserna om flexibel pensionsålder inverkar inte på bestämmelserna om avgångsålder. De tjänstemän, för vilka stadgas en lägre avgångsålder än den allmänna avgångsåldern på 65 år, är liksom tidigare berättigade till ålderspension vid uppnådd avgångsålder.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1989, dvs. samtidigt som systemet med flexibel pensionsålder börjar tillämpas på anställda hos kommunerna och staten.

Detaljmotivering

Landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner

1 §. Eftersom de nuvarande pensionsformerna uppräknas i 1 § bör denna paragraf kompletteras med begreppet deltidspension. Individuell förtidspension betraktas som en form av invalidpension och förtida ålderspension som en form av ålderspension, varför dessa inte särskilt behöver nämnas i 1 §.

Till följd av den nya lagstiftningen om landskapets tjänstemän bör begreppet annat därmed jämförbart anställningsförhållande utgå ur lagen.

2 §. Eftersom hänvisningarna i 2 § 1 och 2 punkterna blivit otidsenliga till följd av ändrad lagstiftning, föreslås att 1 punkten upphävs och 2 punkten justeras.

Dessutom föreslås att till 2 § fogas en ny 6 punkt. I samband med ändringen av lagen om statens pensioner inrättas vid statskontoret en särskild förtidspensionsnämnd till vars uppgifter hör att följa verkställigheten av det flexibla pensionsålderssystemet samt ge förslag till utvecklande av det samt vid behov ge allmänna anvisningar och avge utlåtande om grunderna för beviljande av individuell förtidspension. Bestämmelser om förtidspensionsnämnden finns i 3 § 3 mom. lagen om statens pensioner. Enligt landskapsstyrelsens uppfattning finns det inte behov av en särskild förtidspensionsnämnd i landskapet. Därför föreslås en uttrycklig bestämmelse om att 3 § 3 mom. lagen om statens pensioner inte skall tillämpas i landskapet.

Med hänvisning till det anförda föreläggs Landstinget till antagande

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner

I enlighet med landstingets beslut

upphävs 2 § 1 punkten landskapslagen den 17 maj 1984 om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner (33/84),

ändras 1 § 1 mom. och 2 § 2 punkten samt fogas till 2 §, sådan den lyder i landskapslagen den 27 juni 1984 (53/84) och den 8 juni 1988 (42/88), en ny 6 punkt som följer:

1 §

Den som står i tjänste- eller arbetsförhållande till landskapet är, med i denna lag angivna avvikelser, berättigad till ålders-, invalid-, arbetslöshets- och deltidspension och efter sådan person erläggs familjepension ur landskapets medel i enlighet med vad om personer i statlig anställning är föreskrivet i

- 1) lagen den 20 maj 1966 om statens pensioner (FFS 280/66),
- 2) lagen den 20 maj 1966 angående införande av lagen om statens pensioner (FFS 281/66),
- 3) förordningen den 9 december 1966 om statens pensioner (FFS 611/66),
- 4) förordningen den 9 december 1966 om verkställighet och tillämpning av lagen angående införande av lagen om statens pensioner (FFS 612/66),
- 5) lagen den 31 december 1968 om statens familjepensioner (FFS 774/68),
- 6) lagen den 31 december 1968 angående införande av lagen om statens familjepensioner (FFS 775/68),
- 7) förordningen den 31 december 1968 om statens familjepensioner (FFS 796/68) samt
- 8) förordningen den 31 december 1968 om verkställigheten och tillämpningen av lagen angående införande av lagen om statens familjepensioner (FFS 797/68).

2 §

I landskapet gäller följande avvikelser från bestämmelserna i de i 1 mom. nämnda författningarna:

2) hänvisningarna till lagen om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 602/84) i 5 § 2 mom., 9a § 1 mom. och 17 § 4 och 6 mom. lagen om statens pensioner skall i landskapet avse landskapslagen om sysselsättning (24/72),

6) 3 § 3 mom. lagen om statens pensioner skall inte tillämpas i landskapet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Förmånstagare vars pensionsberättigande anställning fortgår vid lagens ikraft-

trädande har rätt till pension enligt tidigare gällande bestämmelser om han med stöd av 10 § 2 mom. lagen om statens pensioner är berättigad till pension och om han

1) när lagen träder i kraft innehar en sådan tjänst eller uppgift för vilken före lagens ikraftträdande i 5 § förordningen om statens pensioner (FFS 611/66) stadgades en särskild pensionsålder,

2) senast vid utgången av juni 1999 anställs i en tjänst eller uppgift som avses i 1 punkten, eller

3) i enlighet med 8a § lagen om statens pensioner, sådan den lyder före den 1 juli 1989, före lagens ikraftträdande har innehaft en i 1 punkten avsedd tjänst eller uppgift under sammanlagt minst 12 år efter det att han fyllt 40 år.

Förmånstagare som önskar utnyttja sin i 1 mom. avsedda rättighet skall före utgången av juni månad 1999 skriftligen meddela landskapsstyrelsen därom.

Förmånstagare som vid avgång från anställningen före lagens ikraftträdande haft rätt till ålderspension i enlighet med 8 § 6 mom., 8a § eller 8 § 3 mom. lagen om statens pensioner sådana de lyder före den 1 juli 1989, har dock utan hinder av vad i 2 och 3 mom. sägs rätt till pension i enlighet med tidigare gällande bestämmelser.

Förmånstagare som före lagens ikraftträdande har erhållit sådan individuell förtidspension som grundar sig på senare tjänste- eller arbetsförhållande eller företagarverksamhet enligt de bestämmelser som nämns i 8 § 4 mom. lagen om pension för arbetstagare (FFS 395/61) har rätt till individuell förtidspension i enlighet med 9 § 1 mom. d punkten lagen om statens pensioner räknat från den 1 juli 1989.

Då rätt till individuell förtidspension i enlighet med 9c § lagen om statens pensioner fatställs, beaktas även avgång som skett före lagens ikraftträdande.

Vid fastställande av rätt till deltidspension beaktas även övergång till deltidarbete som har skett före lagens ikraftträdande.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av 2 § landskapslagen om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel

I enlighet med landstingets beslut **ändras** 2 § landskapslagen den 17 november 1971 om vissa pensioner, som skall betalas av landskapsmedel (51/71), sådan den lyder i landskapslagen den 28 mars 1974 (17/74), som följer:

2 §

Den som är anställd vid en landskapsunderstödd institution och för vars del institutionen hade eller skulle ha haft rätt att erhålla landskapsunderstöd för kostnaderna för anordnande av pensionsskydd på sätt som avses i 1 §, har rätt till ålders-, invalid-, arbetslöshets- och deltidspension av landskapsmedel, i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller person som står i tjänste- eller arbetsförhållande till landskapet.

Sedan en i 1 mom. avsedd person som är anställd vid landskapsunderstödd institution, eller person som med stöd av denna lag erhållit ålders-, invalid-, arbetslöshets- eller deltidspension avlidit, betalas efter honom av landskapsmedel familjepension i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller person som stått i tjänste- eller arbetsförhållande till landskapet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Om ikraftträdandet gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om ikraftträdandet av landskapslagen angående ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner (/).

L a n d s k a p s l a g

angående ändring av 17 § landskapslagen om planering och landskapsstöd inom social- och hälsovården

I enlighet med landstingets beslut **ändras** 17 § 1 mom. landskapslagen den 22 november 1983 om planering och landskapsstöd inom social- och hälsovården (63/83) som följer:

17 §

Pension för personal inom privat inrättning

Den som är anställd hos arbetsgivare som tillhandahåller kommun eller kommunalförbund tjänster som avses i 2 § 1 mom. 3 punkten har, såvida landskapslagen om vissa pensioner som skall betalas av landskapsmedel (51/71) tillämpades på ifrågavarande verksamhet före den 1 januari 1984, rätt till ålders-, invalid-, arbetslöshets- och deltidspension ur landskapets medel enligt de regler som gäller för personer som är anställda hos landskapet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Om ikraftträdandet gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om ikraftträdandet av landskapslagen angående ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner (/).

L a n d s k a p s l a g
om ändring av grundskollagen för landskapet Åland

I enlighet med landstingets beslut
upphävs 74 § grundskollagen den 9 februari 1988 för landskapet Åland (18/88)
samt
ändras lagens 75 och 76 §§ som följer:

75 §

Lärare i specialklass är skyldig att avgå från sin tjänst den 31 juli det år han fyller 60 år, såvida inte landskapsstyrelsen beviljar honom rätt att ytterligare kvarstå i tjänsten.

76 §

Tjänsteman har rätt till ålders-, invalid-, arbetslöshets- och deltidspension ur landskapets medel i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller personer i tjänsteförhållande eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet. Den

pensionsgrundande lönen bestäms utgående från den avlöning som tillkommer vederbörande med stöd av kommunalt tjänstekollektivavtal vilket godkänts såsom grund för landskapsandel.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Förmånstagare vars pensionsberättigande anställning fortår när denna lag träder i kraft och som vid ikraftträdandet innehar en tjänst eller är timlärare i grundskola eller som före utgången av juni 1999 tillträder en sådan tjänst eller uppgift, har rätt till pension i enlighet med tidigare gällande bestämmelser, om han senast före utgången av juni år 1999 skriftligen meddelar landskapsstyrelsen att han önskar det. Förmånstagare som gjort en sådan anmälan har inte rätt till individuell förtidspension, förtida ålderspension eller deltidspension. Vad i detta moment stadgas gäller förutsatt att förmånstagaren har rätt till pension i enlighet med 10 § 2 mom. lagen om statens pensioner (FFS 280/66).

Förmånstagare som vid avgång från anställningen före lagens ikraftträdande skulle ha haft rätt till ålderspension enligt tidigare gällande bestämmelser har kvar denna rätt också efter ikraftträdandet.

Om lagens ikraftträdande gäller i övrigt vad som stadgas om ikraftträdandet av landskapslagen angående ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner (/).

L a n d s k a p s l a g
angående ändring av 52 § gymnasielagen för landskapet Åland

I enlighet med landstingets beslut **ändras** 52 § gymnasielagen den 7 januari 1988 för landskapet Åland (6/88) som följer:

52 §

Tjänsteman och timlärare har rätt till ålders-, invalid-, arbetslöshets- och deltidspension ur landskapets medel i tillämpliga delar enligt de bestämmelser som gäller personer i tjänsteförhållande eller privaträttsligt anställningsförhållande till landskapet. Den pensionsgrundande lönen bestäms utgående från den avlöning som tillkommer vederbörande med stöd av kommunalt tjänstekollektivavtal och som godkänts såsom grund för landskapsunderstöd.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Om ikraftträdandet gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om ikraftträdandet av landskapslagen angående ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa i riket gällande författningar rörande statens pensioner.

Mariehamn den 9 mars 1989

V ic e l a n t r å d

May Flodin

Lagberedningssekreterare

Birgitta Björkqvist